

เส้นใยแห่งชีวิต

โดย

นางสาวธิดารัตน์ บุญรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาพพิมพ์

ภาควิชาภาพพิมพ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

เส้นใยแห่งชีวิต

โดย

นางสาวธิดารัตน์ บุญรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาพพิมพ์

ภาควิชาภาพพิมพ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

FIBRE OF LIFE

By

Thidarat Boonrak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Graphic Arts

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “เส้นใยแห่งชีวิต” เสนอ
โดย นางสาวธิดารัตน์ บุญรักษ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาพพิมพ์

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์กัญญา เจริญสุภกุล
2. รองศาสตราจารย์พัทยศ พุทธเจริญ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐพล สุวรรณกุลสง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ญาณวิทย์ ฤกษ์เจทอง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กัญญา เจริญสุภกุล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ทินกร กาษรสุวรรณ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์พัทยศ พุทธเจริญ)

...../...../.....

49003206 : สาขาวิชาภาพพิมพ์

คำสำคัญ : พลังแห่งชีวิต

ธิดารัตน์ บุญรักษ์ : เส้นใยแห่งชีวิต. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.กัญญา เจริญสุขกุล และ รศ.พัทยศ พุทธเจริญ. 35 หน้า.

ในงานวิทยานิพนธ์ชุด “เส้นใยแห่งชีวิต” ได้แรงบันดาลใจมาจากความผูกพันในธรรมชาติ และธรรมชาติแวดล้อมรอบตัว ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสู่กัน ทั้งในทางตรง และทางอ้อม โดยใช้ ‘เส้น’ มาเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมาย ถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันระหว่างชีวิตหนึ่งสู่ชีวิตหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นถึง คุณค่าและพลังแห่งการก่อกำเนิด จากสิ่งที่ตามองเห็นลึกลงสู่สิ่งที่ใจสัมผัส เพื่อสื่อถึงความหมายของคำว่า พลังแห่งชีวิตที่กำลังก่อรูปขึ้น อีกทั้งกระบวนการขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ที่มีลักษณะได้ตอบกันไปมาระหว่าง ภาพที่ปรากฏในช่วงขณะการสร้างงานและความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อภาพนั้น อันก่อให้เกิดความบันดาลใจและจินตนาการสร้างสรรค์สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน จนถึงที่สุดกระบวนการสร้างผลงานในแต่ละชิ้น ทั้งนี้จึงเปรียบเหมือนบทสนทนา ระหว่างผลงานและข้าพเจ้าเพื่อค้นหาคำตอบในความหมายของคำว่า พลังแห่งชีวิต ในธรรมชาติ ไปพร้อมๆ กัน

ภาควิชาภาพพิมพ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

49003206 : MAJOR : GRAPHIC ARTS

KEY WORD : POWER OF LIFE

THIDARAT BOONRAK : FIBRE OF LIFE. THESIS ADVISORS : ASSOC. PROF. KANYA CHAROENSUPKUL, AND ASSOC. PROF. PHATYOS BUDDHACHAROEN. 35 pp.

In this thesis entitled “Fibre of Nature”, my inspiration is my own relationship with nature which includes plants, animal and human beings. They all relate directly and indirectly. I use ‘line’ as a symbol presenting the relationship of all things that connect one life to another. These relationships demonstrate the value and power of birth which can be visualised and perceived by heart. Such value and power of birth imply the power of life that is evolving. I depict this thought through the creative procedures. The procedures show reactions between images, I was creating and my own sentimental responses. These reactions encourage the development of my imagination throughout the creative procedures. It is viewed as a dialogue between my artwork and myself, discussing the meaning of the power of life in the nature.

Department of Graphic Arts Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student’s signature

Thesis Advisors’ signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอโน้มระลึกพระคุณบิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวทุกท่าน ที่ปลูกฝังรากฐานหล่อหลอมความคิด ทักษะคิด การสร้างสรรค์ การมองโลกในแง่บวกให้แก่ข้าพเจ้า อีกทั้งการสนับสนุนส่งเสริม และพยายามเข้าใจในทุกๆ สิ่งที่ข้าพเจ้าเลือก เจกเช่นเส้นทางสายศิลปะอย่างเต็มที่เสมอมาตลอดจน คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ศิลปวิชาการ นานาับประการ รวมไปถึงผองเพื่อนที่หยิบยื่นมิตรภาพ ไม่ตรีจิตให้สู่ข้าพเจ้า ขอคุณพลังในธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ ที่เป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรค์งานศิลปะแก่ข้าพเจ้าตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ณ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	1
	สมมติฐานของการศึกษา.....	2
	ขอบเขตการศึกษา.....	2
	คำนิยามศัพท์.....	3
2	ที่มาและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์.....	4
	อิทธิพลที่ได้รับจากปรัชญาในการดำรงชีวิตส่วนตัว.....	4
	อิทธิพลที่ได้รับจากธรรมชาติแวดล้อม.....	6
	อิทธิพลจากวรรณกรรมภาพประกอบ.....	6
	อิทธิพลจากงานศิลปกรรม.....	8
	ลี จัง ชูป (Lee Jang Sub).....	8
	แจ็กสัน พอลล็อก (Jackson Pollock).....	9
3	กระบวนการและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์.....	10
	การศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	10
	ขั้นตอนและกระบวนการทำงาน.....	11
	การเตรียมแม่พิมพ์.....	11
	การแกะแม่พิมพ์ไม้.....	11
	การพิมพ์.....	11
	องค์ประกอบในการสร้างสรรค์.....	13
	รูปทรง (Form).....	13
	เส้น (Line).....	14
	พื้นที่ว่าง (Space).....	15
	พื้นผิว (Texture).....	15
	สีและน้ำหนัก (Colour and Tone).....	16

	หน้า
บทที่	
4 แนวทางการวิเคราะห์และการพัฒนาผลงาน.....	17
ระยะที่ 1 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549.....	18
ระยะที่ 2 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550.....	20
ระยะที่ 3 ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2552.....	26
5 สรุปผลในการทำวิทยานิพนธ์.....	33
บรรณานุกรม.....	34
ประวัติผู้วิจัย.....	35

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ต้นไม้ พืช และสภาพแวดล้อมรอบบ้าน.....	5
2	ห้องทุ่งนา ขณะรวงข้าวตั้งท้องในระยระอเก็บเกี่ยว.....	5
3	ภาพหน้าปกหนังสือ “ในใจไกลกว่าสายตา”.....	7
4	ภาพผลงานของ Lee Jang Sub.....	8
5	ภาพผลงานของ Jackson Pollock.....	9
6	ภาพสีที่กลิ้งลงบนแม่พิมพ์และไม้เต็มพื้นที่ของแม่พิมพ์.....	12
7	ภาพสีที่ถูกซับจากแม่พิมพ์ลงบนกระดาษด้วยวิธีการฝนหลังกระดาษ.....	12
8	ภาพแสดงรูปทรงเปิด (Opened Form) ที่เกิดขึ้นในผลงาน.....	13
9	ภาพแสดงการสอดประสานของมวลเส้นจนเกิดเป็นรูปทรง.....	13
10	ภาพแสดง เส้นที่กระจายออกและกลืนเข้าไปในบรรยากาศ.....	14
11	ภาพแสดงรูปพื้นผิวที่เกิดจากการการแกะแม่พิมพ์.....	15
12	ภาพแสดงการผสมผสานของสีวรรณะร้อนและเย็น.....	16
13	ภาพผลงานระยะที่ 1 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549.....	17
14	ภาพผลงานระยะที่ 1 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549.....	18
15	ภาพผลงานระยะที่ 1 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549.....	19
16	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550.....	20
17	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550.....	21
18	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550.....	21
19	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550.....	22
20	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551.....	23
21	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551.....	24
22	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551.....	24
23	ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551.....	25
24	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	27
25	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2.....	28
26	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3.....	29
27	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4.....	30
28	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5.....	31
29	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 6.....	32

บทที่ 1

บทนำ

สิ่งมีชีวิตในธรรมชาติทุกชนิดล้วนมีเจตจำนงเฉพาะตัวในการดำรงชีวิต การปรับตัวเองให้เข้ากับสถานะแวดล้อมรอบตัว มีบทบาทและหน้าที่ที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามความสัมพันธ์ในวงจรชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสิ่งมีชีวิตนั้นเองที่เป็นคำจำกัดความหมายของคำว่า “สังคม”

สังคมสิ่งมีชีวิตหมายถึงกลุ่มประชากรของสิ่งมีชีวิตหลายชนิดที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายใต้สถานะแวดล้อมหนึ่ง โดยมีความสัมพันธ์ทั้งแบบที่มีแบบแผนแน่นอน หรือมีการเปลี่ยนแปลงได้ ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตแต่ละกลุ่มอาจจะอยู่ในรูปของการถ่ายทอดพลังงานหรือสารอาหารในรูปของการล่าเหยื่อเพื่อดำรงชีวิต การช่วยเหลือพึ่งพากัน ทั้งประเภทที่พึ่งพากันระหว่างสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกัน หรือต่างชนิดกัน ทุกชีวิตล้วนมีบทบาทเป็นผู้รับ ผู้ให้และได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน แม้กระทั่งสิ่งมีชีวิตที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าเช่น เชื้อรา แบคทีเรีย ก็ยังมีเจตจำนงในตัวของมันที่รักษาความสมดุลในธรรมชาติ ทำหน้าที่ย่อยสลายซากพืชและสัตว์ให้กลายเป็นอินทรีย์วัตถุสำหรับการเจริญเติบโตของชีวิตใหม่ต่อไป จากสังคมของสิ่งมีชีวิตเล็กๆ นี้ เชื่อมโยงสู่สิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่แผ่ขยายเป็นวงกว้าง ต่างก็เกื้อกูลผลประโยชน์ให้แก่กัน จากบทบาทหลากหลายสถานะนี้ได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและพลังเพื่อดำรงไว้ซึ่งชีวิตและสืบทอดเผ่าพันธุ์จากรุ่นสู่รุ่นต่อไปในอนาคต

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“สิ่งมีชีวิตมีอาจดำรงชีวิตอยู่ได้เพียงลำพัง” วัฏจักรความเป็นไปในธรรมชาตินั้น มนุษย์ สัตว์ และพืชยังคงพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันและกันเสมอมาเพื่อการสืบทอดดำรงชีวิตหรือเผ่าพันธุ์ต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสัตว์ หรือ มนุษย์กับพืช นั้นมีความหลากหลายในวงจรชีวิต ทั้งความสัมพันธ์ ที่ต่างฝ่ายได้เอื้อประโยชน์ ซึ่งกันและกัน เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานของธรรมชาติที่สร้างความสมดุลให้กับชีวิต ความสัมพันธ์นี้จึงเปรียบเหมือนเส้นใย ที่เชื่อมโยงทุกชีวิตเข้าหากันเป็นวิถีของการดำเนินชีวิต ในธรรมชาติ

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการพิจารณาคูณลักษณะตามธรรมชาติของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงเช่นนี้ หากจะสร้างภาพให้เป็นรูปธรรม โดยใช้ ‘เส้น’ เป็นสิ่งแสดงวิถีแห่งธรรมชาติที่สัมพันธ์กันอย่างหลากหลายลักษณะนั้น จากเส้นความสัมพันธ์ภายนอก ที่ขีดร่างขึ้นระหว่าง สิ่งมีชีวิตหนึ่งสู่อีกชีวิตหนึ่ง เส้นเหล่านี้ไม่เพียงก่อรูปขึ้นเพียงภายนอกเท่านั้น ภายในจินตภาพของข้าพเจ้า เส้นเหล่านั้นก็เริ่มก่อตัวทีละเล็กละน้อยเหมือนเป็นเส้นร่างของอีกชีวิตที่ถือกำเนิดเป็นคู่ขนาน ปรากฏภาพชัดขึ้นจากอารมณ์ ความรู้สึกภายในของข้าพเจ้า ที่มีต่อวิถีแห่งความสัมพันธ์ในธรรมชาติ

ข้าพเจ้าได้แนวคิดในการสร้าง “เส้นใยแห่งชีวิต” จากธรรมชาติ คือ เส้นเลือดในร่างกายมนุษย์ และสัตว์ ตลอดจนโครงสร้างภายในของปีกแมลง เส้นใยจากใบไม้ และรากไม้ ผสมผสานกับเส้นที่ก่อรูปในจินตภาพของข้าพเจ้ามาเป็นเครื่องมือหรือ ‘ต้นแบบ’ ทางกายภาพเพื่อแสดง พลังชีวิตแห่งการก่อกำเนิด ใช้ ‘เส้น’ ในผลงานเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุด และมีลักษณะพื้นผิว, สี ที่ก่อเป็นรูปทรง ที่เกี่ยวข้องอย่างหลวมๆ องค์ประกอบทั้งหมดทั้งมวลจะก่อรูปลักษณะ ที่ดูเสมือนเส้นใยทุกเส้นมีชีวิต และซ่อนเข้าไปในกลุ่มมวล ที่ดูเหมือนไม่มีที่สิ้นสุด และลึกล้ำอย่างยิ่ง

สมมติฐานของการศึกษา

เส้นสมมุติที่จิตรร่างจากความสัมพันธ์ของ ชีวิตหนึ่งกับอีกชีวิตหนึ่งในธรรมชาติ เป็นเพียงแรงบันดาลใจเริ่มต้น ที่ส่งผลไปถึงเส้นที่ดิ่งลึกเข้าสู่จิตใจ ก่อเกิดเส้นร่างที่ก่อรูปขึ้นมาอีกชีวิตหนึ่ง ในจินตภาพของข้าพเจ้า เหมือนเป็นการสอดประสานกันระหว่างเส้นในธรรมชาติกับเส้นในความรู้สึกของข้าพเจ้า โดยไม่สามารถระบุได้ว่า มันคืออะไรตามหลักทางกายภาพ แต่ในทางจิตใจจะส่งผล ทางอารมณ์ ความรู้สึก เพื่อค้นหาความหมายของคำว่า พลังแห่งชีวิตที่กำลังก่อรูปขึ้นในจินตนาการ ตามแต่ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ขอบเขตการศึกษา

รูปแบบลักษณะผลงานเป็นศิลปะนามธรรมที่แสดงถึงพลังและอารมณ์ความรู้สึกแสดงออกถึงเส้น สี และพื้นผิวที่ก่อรูป สอดประสาน ทับซ้อน และขัดแย้งกัน ในภาวะอารมณ์ ความรู้สึกในขณะนั้นๆ

เสนอแนวคิด ของการก่อรูปทรงเส้นในจินตภาพ จากเส้นสมมุติที่จิตรร่างความสัมพันธ์ ของสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิดเข้าด้วยกัน จนเกิดภาพของมวลเส้นในอีกมิติหนึ่งที่กำลังก่อเกิดพลังแห่งชีวิตขึ้นมาใหม่ ให้ความรู้สึกถึงความมีชีวิตจากจังหวะและลีลาของเส้น

คำนิยามศัพท์

Abstract Expressionism ศิลปะนามธรรมที่แสดงพลัง อารมณ์และความรู้สึก

Chine Colle เป็นเทคนิคหนึ่งในทางภาพพิมพ์ ซึ่งมีลักษณะที่อยู่ในกระบวนการพิมพ์คือ ทากาวแป้งเปียกไว้ที่ด้านหลังของกระดาษสี รอนจนกาวแห้งแล้วตัดเป็นรูปทรงที่ต้องการ นำกระดาษ ด้านที่มีสีคว่ำลงบนเพลทที่มีหมึกอัดในร่องแม่พิมพ์ จากนั้นวางกระดาษพิมพ์ทับลงไป เมื่ออัดเข้าแทน พิมพ์กระดาษ สีด้านที่ทากาวไว้จะถูกอัดกับกระดาษที่ใช้พิมพ์

Woodcut ภาพพิมพ์แกะไม้ กลวิธีแบบภาพพิมพ์ผิววนุนที่แม่พิมพ์ไม้ถูกแกะด้วยเครื่องมือแกะแม่พิมพ์ไม้

บทที่ 2

ที่มาและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าจะสามารถจะปฏิเสธได้เลยว่า สิ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างสรรค์งานศิลปะของตัวเองนั้นมาจากตัวตนและประสบการณ์ตรงในชีวิตของตนเองและอิทธิพลจากความเป็นไปในการดำเนินชีวิตของครอบครัว จากการเรียนรู้ถึงความซับซ้อนของวิถีชีวิต จากสื่อแขนงต่างๆ เช่นหนังสือ โทรทัศน์ และโลกสื่อสารที่ไร้พรมแดนเช่นอินเทอร์เน็ต ล้วนแต่เป็นแรงบันดาลใจและมีอิทธิพลต่อทัศนคติ วิธีคิด รวมถึงมุมมองต่างๆ ที่มีต่อความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงชีวิตและเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ชิมซับและหล่อหลอมรวมเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

อิทธิพลที่ได้รับจากปรัชญาในการดำรงชีวิตส่วนตัว

ข้าพเจ้าเติบโตมาจากครอบครัวที่เรียบง่าย นับตั้งแต่เด็กข้าพเจ้าถูกปลูกฝังให้รักในธรรมชาติ อาจเป็นด้วยพื้นฐานครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ขนาดย่อมรายรอบบ้านเป็นปกติ ยามว่างสมาชิกในครอบครัวจะหมั่นปลูกผัก รดน้ำต้นไม้ สวนในบ้านไม่ได้มีเพียงแค่น้ำต้นไม้เท่านั้น แมลงบางชนิดก็สนใจสร้างเป็นรังอยู่อาศัย บางชนิดมากัดกินใบไม้เป็นอาหาร หรือไก่บ้านที่ปล่อยให้หากินเองอย่างอิสระไล่จิกแมลงในแปลงผัก ทุกชีวิตล้วนมีความสัมพันธ์กันอย่างลงตัว

ครั้งหนึ่งในวัยเด็กข้าพเจ้าถูกบังคับให้นำเมล็ดที่ไม่รู้ว่าคืออะไรมาเพาะ จนแตกยอดเป็นต้นกล้าเล็กๆ แตกใบอ่อน กิ่งก้านแผ่ขยายจนเป็นต้นไม้ใหญ่ กว่าจะได้มาซึ่งคำตอบ ต้องอาศัยระยะเวลาความเอาใจใส่และความอดทน จึงจะได้คำตอบจากเมล็ดพันธุ์ปริศนานั้น อาจเป็นด้วยธรรมชาติอยู่ใกล้ตัวมากเกินไปประกอบกับภาระหน้าที่อื่นๆ ข้าพเจ้ากลับไม่ได้เป็นคนชอบปลูกต้นไม้เหมือนสมาชิกภายในครอบครัว แต่ก็ไม่ชอบให้ใครมาตัดโคนอย่างไรเหตุผล ทำให้ข้าพเจ้าละเลยกับชีวิตเล็กๆ ในความรับผิดชอบของตัวเอง ต้นไม้ในกระถางใบร่วง เหี่ยวเฉาจนข้าพเจ้าคิดจะถอนทิ้ง แต่ท้ายที่สุดต้นไม้ไร้ใบกลับผลิยอดและรากสีขาวเล็กๆ ออกมากลางลำต้นที่มีแต่กิ่งแห้งๆ มันทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ถึงชีวิต พลังที่ขับเคลื่อนอยู่ภายในที่ความต้องการจะดำรงชีวิตต่อไป ถึงแม้ว่าปัจจุบันสัตว์เลี้ยงบางตัวตายไป ต้นไม้ในอดีตที่คุ้นเคยได้ถูกตัดโคนไปด้วยเหตุผลหลายประการ แต่ภาพความทรงจำที่ดีของข้าพเจ้ากับสิ่งมีชีวิตภายในรั้วบ้านยังคงเป็นเหมือนครูผู้สอนปรัชญาชีวิตเล็กๆ ในทัศนคติของข้าพเจ้าเสมอมา

ภาพที่ 1 ภาพต้นไม้ พืช และสภาพแวดล้อมรอบบ้าน

ภาพที่ 2 ภาพท้องทุ่งนา ขณะรวงข้าวตั้งท้องในระยะรอเก็บเกี่ยว

อิทธิพลที่ได้รับจากธรรมชาติแวดล้อม

แม้ปัจจุบันสภาพแวดล้อมรอบข้าพเจ้าจะแตกต่างไปจากความคุ้นชิน จากพื้นถิ่นชนบทสู่พื้นที่แห่งเมืองหลวงที่หนาแน่นไปด้วยตึกแถว สิ่งก่อสร้าง และอาคารขนาดใหญ่ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติลดน้อยลงไปตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ข้าพเจ้ามิได้ปฏิเสธเทคโนโลยีถ้ามันจะทำให้วิถีชีวิตมีความคล่องตัวขึ้น แต่ก็มิได้หลงลืมพื้นที่แห่งความทรงจำที่มีต่อธรรมชาติไปได้ ข้าพเจ้าเลือกที่จะมองมุมกลับกันว่า แท้จริงแล้วเทคโนโลยีต่างหากที่กำลังเปลี่ยนแปลงแบบธรรมชาติ เราได้จากถนนหนทางที่เชื่อมต่อกันไม่มีที่จบสิ้นก็เปรียบเหมือนเส้นร่างแหในใบไม้ที่ทอดประสานหล่อเลี้ยงต้นไม้ทั้งต้น หรือแม้กระทั่งอาคารชุดอาศัยที่สูงเสียดฟ้าก็คล้ายกับจอมปลวกขนาดมหึมา เทคโนโลยีและธรรมชาติดังคงเป็นคู่ขนานที่ดีต่อกันได้ถ้าเพียงเราเรียนรู้และประสานประโยชน์แก่กันและกันอย่างพอดี

แม้จะมีพื้นที่จำกัดแต่ก็มิได้ทำให้พลังเล็กๆ ในธรรมชาติมีลดน้อยลงไปเลย ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าเห็นดอกหญ้าชูต้น ผลิดอกมาจากรอยแยกบนถนนคอนกรีต ข้าพเจ้าไม่ได้มองเห็นแค่เพียงดอกหญ้าแต่มองเห็นไปถึงพลังของชีวิตหนึ่ง ที่อาจถูกมองข้ามจากคนทั่วไป แต่สำหรับข้าพเจ้าต้นหญ้านี้เป็นนักสู้ที่แข็งแกร่งมาก แม้สภาพแวดล้อมจะไม่เอื้ออำนวยให้มันได้เกิด แม้จะมีพื้นที่แค่เพียงรอยแยกของคอนกรีต แต่มันก็ยังต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิต ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้ามักเลือกใช้เรื่องราวของธรรมชาติมาสร้างสรรคในงานศิลปะเสมอมา

ข้าพเจ้าเชื่อว่าศิลปะมิได้จำกัดไว้แค่เพียงในวงของงานศิลปกรรมเท่านั้น แต่ทุกสายอาชีพล้วนแล้วแต่มีศิลปะแทรกซึมอยู่ทั้งดนตรี วรรณกรรม ภาพยนตร์ หรือ ผลงานการออกแบบ ล้วนแล้วแต่มีมิติทางศิลปะเฉพาะตนที่สามารถให้คุณค่าแก่ชีวิตแทบทั้งสิ้น

อิทธิพลจากวรรณกรรมภาพประกอบ

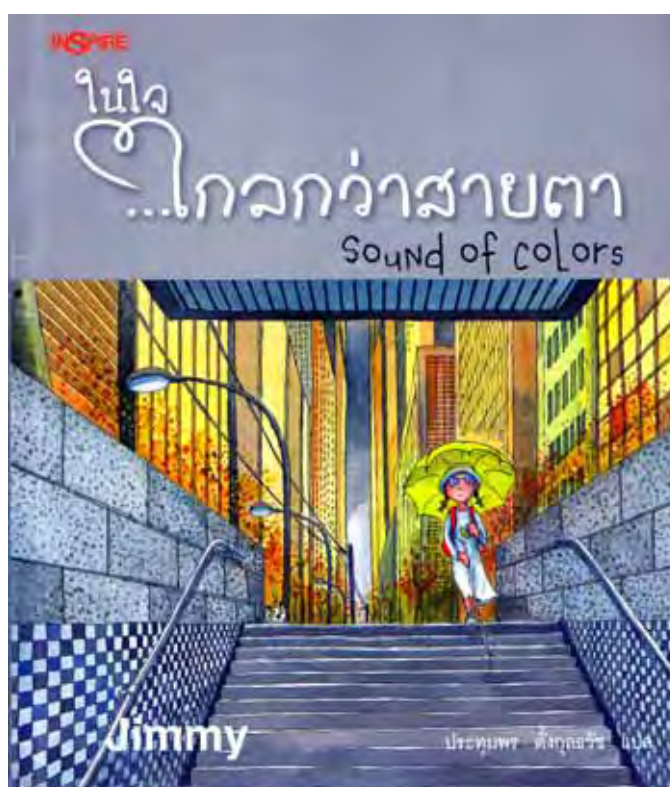
ข้าพเจ้ามีความสนใจในหนังสือภาพประกอบของ Jimmy Liao นักเขียนชาวไต้หวัน ที่ใช้การเขียนหนังสือและภาพประกอบบำบัดอาการป่วยจาก ลูคีเมีย และต่อสู้กับมันมาจนถึงปัจจุบันผ่านมาแล้วได้ 14 ปีเขายังคงสู้ต่อไป และประโยคที่ว่า “ขอให้มีชีวิตอยู่ต่อไป” คือคำจำกัดความ เกี่ยวกับตัวของ Jimmy Liao ที่เขามักกล่าวอยู่เสมอ

“The Sound of Color” มีเรื่องราวเกี่ยวกับ เด็กผู้หญิงที่สูญเสียสัมผัสของการมองเห็นตั้งแต่วัยเด็ก เธอจินตนาการภาพในใจจากเสียงที่ได้ยิน เดิมแต่งเรื่องราวต่างๆ ในความมืดของสายตา ข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจจากแนวคิดความสัมพันธ์ที่มีอาจมองเห็นได้ด้วยสายตา การรับรู้ด้วยความรู้สึกนั้นสำคัญยิ่งกว่า มีบทหนึ่งในหนังสือกล่าวไว้ว่า

ฉันไม่จำเป็นต้องเสาะแสวงหาอะไรอีกต่อไป ทุกสรรพสิ่งได้ถูกแปลเป็นเสียงและกลิ่น
และมันขับกล่อมหัวใจราวเสียงดนตรี ฉันยังต้องการหนังสืออีกทำไม
ลมพัดใบไม้ปลิวลงจากต้น แล้วฉันก็รู้ภาษาของมัน บางครั้งก็พูดทวนซ้ำเบาๆ
และความตายผู้แย่งเอาดวงตาคุณออกไป จะหาดวงตาฉันไม่พบ

I no longer have to do without now, all colors are translated into sounds and smells.
 And they ring infinitely sweet like tones. Why should I need a book?
 The wind leafs through the trees; And I know what passes there for words,
 And sometimes repeat them softly.
 And Death, who plucks eyes like flower, Doesn't find my eyes...¹

จากบทความข้างต้น ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกถึงคุณค่าของชีวิต ทุกสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยงถึงกันไม่ทางตรงก็ทางอ้อม และสิ่งที่ตาเห็นกับสิ่งที่สัมผัสได้ในใจ เป็นแรงบันดาลใจเริ่มต้นให้ข้าพเจ้าย้อนกลับมาในการสร้างสรรค์งานศิลปะ ที่เชื่อมโยงสิ่งที่ตาเห็นคือภาพร่างและสิ่งที่อยู่ภายในใจ ให้แสดงออกมา ขณะอยู่ในกระบวนการสร้างสรรค์งานเหมือนเป็นบทสนทนาระหว่างข้าพเจ้าและงานศิลปะที่ตอบโต้กันไปมา

ภาพที่ 3 ภาพหน้าปกหนังสือ “ในใจไกลกว่าสายตา”

¹Jimmy Liow, ในใจไกลกว่าสายตา. แปลโดย ประทุมพร ตั้งกุลธวัช, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อินสปายร์, 2549), 124.

อิทธิพลจากงานศิลปกรรม

ลี จัง ซุบ (Lee Jang Sub) เป็นศิลปินกราฟฟิคดีไซน์เนอร์ชาวเกาหลี และในงานชุด “complex City” ข้าพเจ้าได้ชื่นชอบแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ของเมืองและธรรมชาติที่อยู่ร่วมกันได้จากผลงานชุดนี้ ด้วยองค์ประกอบที่เลือกใช้เส้นจากธรรมชาติมาทับซ้อนเส้นผังเมือง บอกเล่าถึงการเติบโตของสองสิ่ง ที่แตกต่างกันแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัว

ภาพที่ 4 ภาพผลงานของ Lee Jang Sub. ComplexCity, Seoul @ Tent London'07
ที่มา : Lee Jang Sub, ComplexCity, Seoul @ Tent London'07 [Online], Accessed 21
March 2010. Available from <http://www.leejangsub.com/>

แจ็กสัน พอลล็อก (Jackson Pollock) ศิลปินชาวอเมริกัน เป็นศิลปินที่ข้าพเจ้าได้แรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ แจ็กสัน พอลล็อก สร้างสรรค์ผลงานงานในแนว Abstract Expressionism ข้าพเจ้าชื่นชอบกระบวนการทำงานที่ว่าด้วย งานที่สร้างสรรค์ไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบศิลป์ หรือแบบแผนใด ๆ แต่ปล่อยให้จิตสำนึกเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะชิ้นนั้น ผลงานศิลปะของเขาไม่ได้เกิดจาก “เหตุบังเอิญ” แต่เขาสามารถควบคุมมันได้ และกระบวนการทำงานศิลปะสำคัญกว่าผลสำเร็จขั้นสุดท้าย ซึ่งบางครั้งการทำงานแบบคัดลอกภาพต้นแบบมากเกินไปนั้นอาจทำให้การสร้างสรรค์งาน ณ ขณะนั้นเหมือนถูกล้อมกรอบ และการสร้างสรรค์อาจจะหยุดลงไว้แค่เพียงในภาพต้นแบบเท่านั้น

ภาพที่ 5 ภาพผลงานของ Jackson Pollock, Lavender Mist: Number 1, 1950, Oil on Canvas, National Gallery of Art, Washington, DC

ที่มา : Jackson Pollock, Painting 1950 [Online], Accessed 21 March 2010. Available from <http://www.jacksonpollock.com/mist.html>

บทที่ 3

กระบวนการและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้มีรูปแบบลักษณะผลงานในแนวศิลปะนามธรรมที่แสดงพลังอารมณ์ความรู้สึก (Abstract Expressionism) เพื่อแสดงถึงพลังชีวิตแห่งการก่อกำเนิด โดยข้าพเจ้านำเสนอแนวคิด ของเส้นในจินตภาพที่ก่อรูปขึ้น จากเส้นสมมุติที่ขีดร่างความสัมพันธ์ ของสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิดเข้าด้วยกันจนเกิดมวลเส้นในอีกมิติหนึ่งที่กำลังก่อเกิดพลังแห่งชีวิตขึ้นใหม่ ให้ความรู้สึกถึงความมีชีวิตจากจังหวะและลีลาของเส้น

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ เริ่มต้นจากการหาข้อมูล จากประสบการณ์ ส่วนตน ภาพถ่าย บทความจากหนังสือ สื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากผู้มีประสบการณ์ มาประมวลเป็นข้อมูลขั้นต้น เพื่อนำไปเสริมกับอารมณ์ ความรู้สึกภายใน ออกมาเป็นประเด็นที่ต้องการนำเสนอ เป็นภาพร่างขั้นต้น จากนั้นถ่ายทอดลงสู่ผลงานโดยใช้กระบวนการสร้างสรรค์ในทางเทคนิค แม่พิมพ์แกะไม้ มาตอบสนอง ความรู้สึกและความคิดใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการตอบโต้กับกระบวนการสร้างสรรค์ในขณะนั้นได้ทำงานต่อไป ให้เกิดเป็นผลงาน จนจบสิ้นกระบวนการ

เทคนิคแม่พิมพ์แกะไม้จัดอยู่ในเทคนิคภาพพิมพ์ผิวขน (Relief process) เป็นการพิมพ์จากแม่พิมพ์ที่มีเนื้อแข็ง เช่น ไม้ แผ่นยาง โดยการใช้เครื่องมือแกะไม้ แกะไม้ให้มีพื้นที่เป็นร่องลงไป ในแม่พิมพ์ และเว้นผิวหน้าเรียบเอาไว้สำหรับให้หมึกเกาะ วิธีการนี้จะต้องกลึงหมึกหรือสีลงไปในส่วนที่ไม่ได้แกะออก ใช้กระดาษที่จะพิมพ์คว่ำหน้ากระดาษเข้าหาแม่พิมพ์ แล้วใช้วัตถุกดทับหรือฝนด้านหลังกระดาษเพื่อให้เกิดแรงกดซึ่งในปัจจุบันใช้ลูกกลิ้งของแท่นพิมพ์เป็นตัวกดให้กระดาษกดซับหมึกออกจากแม่พิมพ์ขึ้นมาติดบนกระดาษ การพิมพ์ในลักษณะนี้จะทำให้ผิวกระดาษมีรอยขนตามส่วนที่เป็นร่องที่แกะไว้บนแม่พิมพ์¹

ด้วยกระบวนการทางเทคนิคแม่พิมพ์แกะไม้นั้นนอกเหนือจากที่ข้าพเจ้าจะมีความถนัดแล้ว ในตัวเทคนิคและวิธีการของเทคนิคแม่พิมพ์แกะไม้นั้น สามารถตอบสนองและถ่ายทอดได้สอดคล้องกับผลงานที่ต้องการนำเสนอ ข้าพเจ้าเลือกใช้เทคนิคการพิมพ์ด้วยมือแทนการพิมพ์บนแท่นพิมพ์ ซึ่งความพิเศษในเทคนิคนี้คือ สามารถควบคุมน้ำหนักของสี ในการพิมพ์แต่ละครั้งได้ด้วยแรงกดหนักเบา

¹ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, สารานุกรมในศิลปะ พิมพ์ครั้งที่ 1(กรุงเทพฯ:โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์, 2531),

จากมือของตนเอง ซึ่งสามารถเน้นเฉพาะบางจุดที่ต้องการให้สีติดกระดาษมากหรือน้อย ซึ่งจะเป็นผลถึงการเหลือที่ว่างให้พื้นสีเดิมที่พิมพ์ไปแล้วได้แสดงตัวขึ้นมารวมกันกับสีใหม่ น้ำหนักที่เกิดจากการพิมพ์จะสามารถสร้างบรรยากาศในงานได้มากกว่าการพิมพ์ด้วยแท่นพิมพ์ที่ให้แรงกดสม่ำเสมอ คงที่ทุกส่วนของแม่พิมพ์ ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการดังต่อไปนี้

วัสดุอุปกรณ์ประกอบด้วย

1. กระดานไม้อัด MDF
2. เครื่องมือแกะไม้ และเครื่องมือสร้างร่องรอยต่างๆ เช่น สว่าน เหล็กแหลม(Needle)
3. หมึกพิมพ์
4. ลูกกลิ้ง
5. ไม้ฝนหลังกระดาษ
6. กระดาษพิมพ์
7. กระดาษพู่ฟ
8. กระดาษไข
9. น้ำมันสน

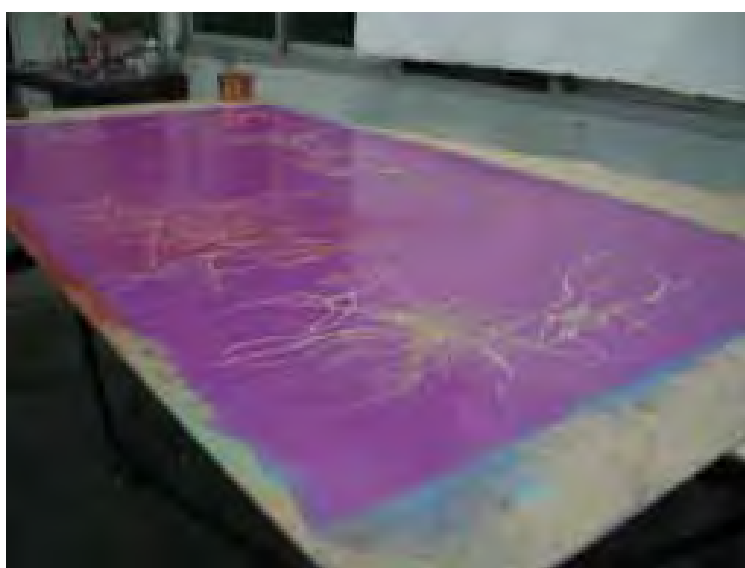
ขั้นตอนและกระบวนการทำงาน

1. การเตรียมแม่พิมพ์ เริ่มจากการเตรียมแม่พิมพ์โดยการตัดกระดานไม้อัด MDF ให้ได้ตามขนาดของงาน แล้วทำการร่างลงบนแม่พิมพ์ที่เตรียมไว้ด้วยกระดาษลอกลาย ภาพที่ร่างไว้บนกระดาษขาวจะไปปรากฏอยู่บนแม่พิมพ์ จากนั้นจึงเพิ่มขยายบางส่วนให้องค์ประกอบลงตัวมากยิ่งขึ้นแล้วจึงนำไปแกะเป็นขั้นต่อไป

2. การแกะแม่พิมพ์ ไม้ข้าพเจ้าเลือกใช้เครื่องมือในการแกะหลากหลายชนิด เช่นเครื่องมือแกะไม้ เหล็กปลายแหลม สว่าน เพื่อให้ได้เส้นในงานที่มีความหลากหลาย โดยเริ่มแกะจากส่วนที่เป็นน้ำหนักอ่อนที่สุดในงาน คือสีขาว เมื่อแกะน้ำหนักแรกเสร็จเรียบร้อย จึงเริ่มเตรียมหมึกเพื่อทำการพิมพ์ และในน้ำหนักต่อๆ มา จะแกะในส่วนสีที่ได้พิมพ์ไปแล้วออก เราเรียกการพิมพ์เทคนิคนี้ว่า ภาพพิมพ์แกะไม้แม่พิมพ์ขึ้นเดียว (Reduction Woodcut)

3. การพิมพ์ ข้าพเจ้าพิมพ์งานโดยขนาดงานนั้นพอดีกับขอบกระดาษ ดังนั้นจึงต้องวัดขนาดงานบนแม่พิมพ์และขอบกระดาษให้มีขนาดเท่ากันการพิมพ์ขั้นแรกจะพิมพ์สีโดยใช้เทคนิคแม่พิมพ์ขึ้นเดียว (Monoprint) มาเป็นสีพื้นเพื่อคลุมบรรยากาศและโครงสร้างทั้งหมด และช่วยให้กระดาษซับหมึกได้ดีในขั้นต่อไป จากนั้นจึงพิมพ์ชั้นถัดมาด้วยการกลิ้งสีลงบนแม่พิมพ์เพียงให้สีฉาบบางๆ และค่อยๆ เพิ่มสีลงบนแม่พิมพ์ทีละน้อย เพราะถ้ากลิ้งสีลงบนแม่พิมพ์หนาเกินไป สีจะลงไปอุดรายละเอียดของเส้นขนาดเล็กที่ได้แกะไว้จะไม่คมชัด เมื่อกลิ้งหมึกจนเย็นละเอียดทั่วทั้งแม่พิมพ์แล้ว จึงวางกระดาษพิมพ์ จากนั้นวางกระดาษพู่ฟ กันหลังกระดาษสกรปรกแล้วจึงวางกระดาษไขลงไปเป็นชั้นสุดท้าย กระดาษไขจะช่วยให้การพิมพ์ด้วยมือโดยใช้ไม้ฝนหลังกระดาษนั้น มีความลื่นขึ้น

ขั้นตอนการฝนหรือถูหลังกระดาษนั้นควรฝนวนเป็นเลข 8 ให้ทั่วทั้งแม่พิมพ์เพื่อให้กระดาษซับหมึกและยึดเกาะแม่พิมพ์ จากนั้นจึงค่อยเพิ่มแรงกดที่น้ำหนักมือเน้นในส่วนที่ต้องการ (ในการพิมพ์วิธีนี้สามารถสร้างร่องรอยและลวดลายได้จากวัสดุที่นำมาฝนหลังกระดาษได้ เช่น หวี หรือด้ามพู่กัน) จากนั้นค่อยๆ ยกกระดาษขึ้น ทำความสะอาดแม่พิมพ์ด้วยน้ำมันสนให้สะอาด แล้วนำแม่พิมพ์มาแกะสีต่อไป

ภาพที่ 6 สีที่กลิ้งลงบนแม่พิมพ์แกะไม้เติมพื้นที่ของแม่พิมพ์

ภาพที่ 7 สีที่ถูกซับจากแม่พิมพ์ลงบนกระดาษด้วยวิธีการฝนหลังกระดาษ

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์

สิ่งที่ขาดไม่ได้เลยในผลงานชุดนี้คือองค์ประกอบทางทัศนธาตุ ที่ประสานกันรวมกันในงาน มาเป็นตัวช่วยให้ผลงานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบทางทัศนธาตุได้ ดังนี้

1. รูปทรง (Form) รูปทรงในผลงานเป็นส่วนที่เกิดจากการประสานกันของมวลเส้นขนาดต่างๆ ที่สอดคล้องกันเกี่ยวเชื่อมกันจนเกิดมวลของรูปทรงอิสระ (Free Form) เป็นกลุ่มก้อน และมวลเส้นที่มีน้ำหนักอ่อนจนกลืนหายไปในพื้นที่ว่างทำให้เกิดมวลรูปทรงเปิด (Opened Form) จำนวนหนึ่งในผลงานซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับพื้นที่ว่างมากยิ่งขึ้น พลังการเคลื่อนไหวจะเกิดการถ่ายเทเข้าออกระหว่างรูปทรงของมวลเส้นที่มีบางส่วนจางหายไปกับพื้นที่ว่าง หรือให้ความรู้สึกว่พื้นที่ว่างกำลังกลืนกินเข้ามาภายในรูปทรงก็เป็นได้

ภาพที่ 8 ภาพแสดงรูปทรงเปิด (Opened Form) ที่เกิดขึ้นในผลงาน

ภาพที่ 9 ภาพแสดงการสอดคล้องประสานของมวลเส้นจนเกิดเป็นรูปทรง

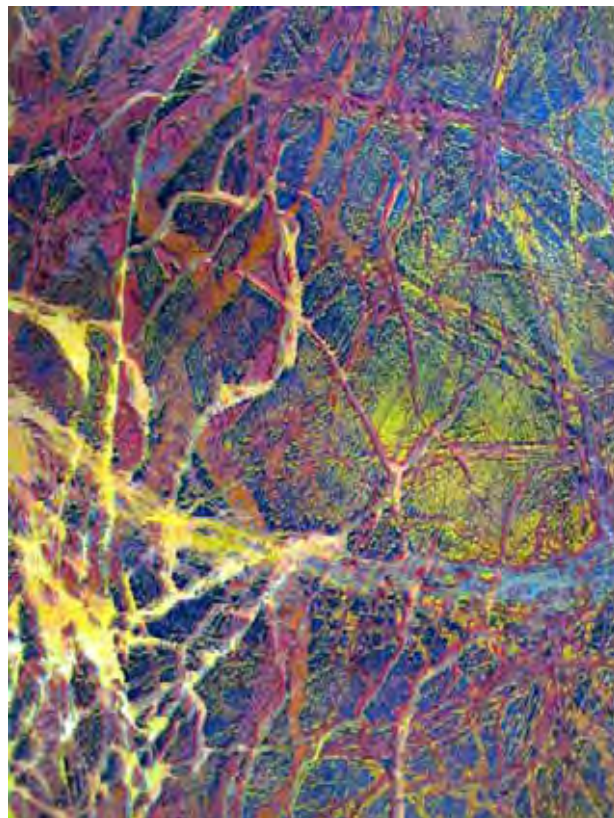
2. เส้น (Line) เส้นในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้คือ ทศนธาตุเบื้องต้นและเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุด ข้าพเจ้ากำหนดเส้นขนาดต่างๆ ให้ประสานและทับซ้อนกันจนเกิดเป็นมิติ ทิศทางเส้นในผลงานจะมีลักษณะเป็นเส้นที่กระจายออกจากรูปทรงอย่างอิสระและจางหายไปในพื้นที่ว่างเพื่อลดทอนความแข็ง ความรุนแรง ซึ่งไม่ใช่เนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ เส้นที่กระจายออกและกลืนเข้าไปในบรรยากาศนั้นเพื่อสร้างความผ่อนคลาย และเบาสบาย

ภาพที่ 10 ภาพแสดง เส้นที่กระจายออกและกลืนเข้าไปในบรรยากาศ

3. พื้นที่ว่าง (Space) พื้นที่ว่างในผลงานนี้เป็นพื้นที่ว่างแบบ 3 มิติ (Three dimensional space) ซึ่งเกิดจากการทำงานของทัศนธาตุต่างๆ จนให้ความรู้สึกลวงตา ได้แก่พื้นที่ว่างที่เกิดจากรูปทรงเปิดที่กลืนหายเข้าไป ถ้ามองภาพรวมจะดูคล้ายพื้นที่ว่างเป็นระนาบที่ประกอบด้วยโทนสี แต่ถ้ามองไปในรายละเอียดจะเห็นพื้นที่ว่างเกิดจากเส้นที่ทับซ้อนกันอย่างเบาบาง ทำให้เกิดการสั่นสะเทือนและมีความเคลื่อนไหวอย่างช้าๆ และกระจายตัวออกจากรูปทรง โดยมีบรรยากาศโดยรวมสื่อถึงความเป็นธรรมชาติ และก่อให้เกิดความรู้สึกถึง อากาศ ที่เลื่อนไหลไปในทุกทิศทาง

4. พื้นผิว (Texture) ลักษณะของพื้นผิวในงานเกิดพื้นผิวของแม่พิมพ์ไม้ ร่องรอยการแกะ และพิมพ์สีที่ทับซ้อนกัน พื้นผิวนี้ได้แสดงตัวให้เห็นถึงความเป็นวัสดุใด แต่ด้วยลักษณะร่องรอยของการกดทับ จนลึกหรือบางส่วนนูนออกมาจากผิวกระดาษ ก็ยังคงสื่อถึงความเป็นธรรมชาติได้ด้วยในตัวเทคนิคแกะไม้ เมื่อประกอบกับน้ำหนักและสีในงาน พื้นผิวที่ปรากฏได้ทำหน้าที่เสริมให้รูปทรงหลักในงาน มีมิติมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 11 ภาพแสดงรูปพื้นผิวที่เกิดจากการแกะแม่พิมพ์

5. สีและน้ำหนัก (Colour and Tone) ข้าพเจ้าเลือกใช้สีวรรณะร้อนแต่ลดความร้อนแรงให้เหลือแต่อุ่นๆ (Warm Tone) และคุมบรรยากาศภาพรวมให้เป็นโครมสีเอกรงค์ (Monochrome) แต่มิได้เคร่งครัดในทฤษฎีนี้มากเกินไป ข้าพเจ้าผสมสีต่างวรรณะเข้าไปตามอารมณ์ความรู้สึก เป็นการเร่งให้รู้สึกได้ถึงพลังของชีวิตที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในผลงาน ทำให้สีวรรณะอุ่นเช่น สีเหลือง สีส้ม และชมพู ประสานกันเป็นมิติที่สว่างไสวมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าสีในผลงานจะมีจำนวนไม่มากนักแต่ข้าพเจ้าได้กำหนดค่าอ่อนแก่ของสีที่ใช้ด้วยวิธีการพิมพ์ ทางเทคนิคแม่พิมพ์แกะไม้ด้วยวิธีการพิมพ์ด้วยมือทำให้สีทั้งสองวรรณะกลมกลืน(Harmony) กันได้ดี

ภาพที่ 12 ภาพแสดงการผสมผสานของสีวรรณะร้อนและเย็น

บทที่ 4

แนวทางการวิเคราะห์และการพัฒนาผลงาน

ความคิดคือบ่อเกิดแห่งการสร้างสรรค์ เมื่อได้นำความคิดมาลงมือปฏิบัติ ผลลัพธ์ที่ได้คือรูปธรรม และเมื่อได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องย่อมเกิดการพัฒนาขึ้นมาได้ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม เถก เช่นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การลองผิดลองถูก การเรียนรู้ จากความผิดพลาดและแก้ไข ความถนัดในเชิงเทคนิค ระยะเวลาในการสร้างสรรค์และประสบการณ์ทั้งหมดคือปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผลงานศิลปะของข้าพเจ้า และเมื่อได้มองย้อนกลับไปในการศึกษาศิลปะนั้น ข้าพเจ้าจำแนกช่วงเวลาการสร้างสรรค์และการพัฒนาผลงานของตนเองได้เป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549

ช่วงระยะเวลานี้ ข้าพเจ้านำเสนอความงามในธรรมชาติโดยใช้เส้นใยของใบไม้ที่สานกันเป็นร่างแห และรูปทรงของดอกไม้ เพื่อแสดงถึงความงดงาม และการเจริญเติบโตของชีวิต โดยใช้ทศนธาตุ เช่นสี และรูปทรงให้ดูเบาสว่างจากกลางภาพ ค่อยๆขยายกระจายออกสู่รอบนอก ใช้บรรยากาศเป็นสีเอกรงค์ (Monotone) ไม่ให้เกิดความรู้สึกที่ขัดแย้งกันภายในผลงาน โดยใช้เทคนิคแม่พิมพ์แกะไม้ และเทคนิคปะติด (Chine Colle) มาใช้เพื่อเสริมให้รูปทรงของดอกไม้ในงานมีความเด่นชัดและดึงดูดความสนใจออกจากลายเส้นที่รายล้อมอยู่

ภาพที่ 13 ภาพผลงานระยะที่ 1 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549

ภาพที่ 14 ภาพผลงานระยะที่ 1 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549

ภาพที่ 15 ภาพผลงานระยะที่ 1 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2549

ระยะที่ 2 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550

ในผลงานระยะแรกข้าพเจ้าพยายามนำแนวคิดเกี่ยวกับความงามและการเจริญเติบโตของชีวิต ซึ่งในผลงานระยะแรกเป็นเหมือนกับลักษณะการมองมูกว้าง ในผลงานระยะที่ 2 นี้จึงเป็นเหมือนกับการมองลึกเข้าไปถึงสาระสำคัญ และมุมมองที่ชัดเจนที่สามารถแสดงถึงการเจริญเติบโตของชีวิต โดยมิได้จำกัดไว้แค่เพียงต้นไม้และดอกไม้ในธรรมชาติจากที่เคยเน้นการใช้สัญลักษณ์มาเป็นจุดเด่นในงาน ข้าพเจ้าตัดทอนความสำคัญออกโดยยังคงเส้น และบรรยากาศ ที่เป็นเนื้อหาสำคัญเป็นการตัดทอนรายละเอียดเพื่อนำเสนอความหมายของเส้นที่แสดงถึงแก่นของชีวิตในธรรมชาติ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์ เช่น เส้นใยในพืช เส้นเลือดในมนุษย์ เส้นแม่น้ำ โดยรูปแบบงานมีลักษณะเป็นกลุ่มเส้นที่ทับซ้อนกันจนเกิดมิติ และความลึก ในทางทัศนธาตุ ข้าพเจ้าเพิ่มน้ำหนักของสีคู่ตรงข้ามมาเป็นส่วนเสริมเพื่อเพิ่มความหลากหลายในรูปทรงเส้นที่สร้างขึ้นซึ่งแตกต่างจากในระยะแรกที่บรรยากาศในผลงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันตลอดทั้งภาพด้วยโทนสีเอกรงค์ โดยยังคงใช้เทคนิคแม่พิมพ์แกะไม้มาสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 16 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550

ภาพที่ 17 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550

ภาพที่ 18 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550

ภาพที่ 19 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2550

ภาพที่ 20 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551

ภาพที่ 21 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551

ภาพที่ 22 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551

ภาพที่ 23 ภาพผลงานระยะที่ 2 ก่อนวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2551

ระยะที่ 3 ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2552

ผลงานระยะสุดท้ายนี้เป็นการพัฒนาแนวความคิดจากผลงานระยะที่สอง ในเรื่องของเส้นที่แสดงถึงชีวิต โดยกระบวนการคิดในผลงานระยะสุดท้ายข้าพเจ้าแบ่งภาพร่างต้นแบบออกเป็นสองส่วนคือ ภาพในแบบร่างต้นแบบบนกระดาษ และภาพร่างทางความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะสื่อสารได้ตอบกับอารมณ์ขณะปฏิบัติงาน ดังนั้นภาพร่างในกระดาษจึงมิใช่ภาพผลงานตายตัว แต่อาจมีเพิ่ม ตัด หรือลดทอนในบางส่วนที่ปรากฏอยู่ในแบบร่างออกไป การยึดถือแบบร่างอย่างคงที่เท่ากับว่าข้าพเจ้าได้ลอกเลียนสิ่งที่กระทำไปแล้วหรือเกิดขึ้นแล้ว ด้วยเหตุนี้ผลงานที่สำเร็จจึงเป็นตัวแทนของข้าพเจ้าในแต่ละช่วงของเวลาที่จะมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ซ้ำ คงที่แต่ก็อยู่ในกรอบที่กำหนดไว้อย่างหลวมๆ ซึ่งเส้นต่างๆที่เกิดขึ้นจึงมีอารมณ์และแสดงออกถึงลีลาของชีวิตได้ตรงตามภาพร่างทั้งสองส่วนที่ข้าพเจ้าคิดไว้

ภาพที่ 24 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1
ชื่อผลงาน : เสียใจแห่งชีวิต หมายเลข 1
เทคนิค : ภาพพิมพ์แกะไม้
ขนาด : 184 x 99 เซนติเมตร

ภาพที่ 25 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2
ชื่อผลงาน : เสื่อยใยแห่งชีวิต หมายเลข 2
เทคนิค : ภาพพิมพ์แกะไม้
ขนาด : 175 x 84 เซนติเมตร

ภาพที่ 26 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3
ชื่อผลงาน : เสียดายแห่งชีวิต หมายเลข 3
เทคนิค : ภาพพิมพ์แกะไม้
ขนาด : 89 x 164 เซนติเมตร

ภาพที่ 27 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4
ชื่อผลงาน : เสียดายแห่งชีวิต หมายเลข 4
เทคนิค : ภาพพิมพ์แกะไม้
ขนาด : 84 x 152 เซนติเมตร

ภาพที่ 28 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 5
ชื่อผลงาน : เสียใจแห่งชีวิต หมายเลข 5
เทคนิค : ภาพพิมพ์แกะไม้
ขนาด : 198 x 98 เซนติเมตร

ภาพที่ 29 ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 6
ชื่อผลงาน : เสื่อยไยแห่งชีวิต หมายเลข 6
เทคนิค : ภาพพิมพ์แกะไม้
ขนาด : 184 x 99 เซนติเมตร

บทที่ 5

สรุปผลในการทำวิทยานิพนธ์

จากทุกๆ ลำดับในการสร้างสรรค์ เริ่มต้นที่ความบังเอิญ ตั้งสมมุติฐาน ศึกษาค้นคว้า กระบวนการ และหาเหตุผลเพื่อตอบสนองแนวความคิดสร้างสรรค์ที่มี จนสำเร็จเป็นผลงานภาพพิมพ์ในวิทยานิพนธ์ชุด “เส้นใยแห่งชีวิต” นี้ ข้าพเจ้าตั้งคำถามภายในใจและสื่อสารคำตอบผ่านในกระบวนการสร้างสรรค์ให้เป็นไปในเชิง ปลุกเร้าให้รู้สึกถึงคุณค่า ความสัมพันธ์ และพลังของทุกๆ ชีวิตที่มีอยู่ในมุมมองของข้าพเจ้า

จากแนวความคิด สู่กระบวนการสร้างสรรค์ และในการสร้างสรรค์นี้ ข้าพเจ้าพบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่มีมาเป็นระยะๆ ตลอดเวลาในการทำงาน ข้าพเจ้าเรียนรู้ที่จะแก้ไขและลำดับขั้นตอนระเบียบแบบแผน ในแบบฉบับของตนเองเพื่อตอบสนอง งานสร้างสรรค์ที่ออกมาเป็นรูปธรรมได้ตรงกับจินตภาพภายในใจให้ได้มากที่สุด ถึงแม้บางครั้งลำดับขั้นตอนจะผิดเพี้ยนไปจากสมมุติฐานแรกเริ่ม หรือ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม บางครั้งก็เสียเวลาไปกับสิ่งเดิมๆ โดยใช่เหตุ เหตุบังเอิญ ความตั้งใจ หรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ทั้งหมดทั้งมวลก็ถือเป็นบทเรียนที่น่าพาไปสู่บทสรุปที่ตั้งไว้ การสร้างสรรค์งานศิลปะจึงเปรียบเสมือนเพื่อนคู่คิด ที่สามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเปรียบเสมือนครูผู้คอยขัดเกลาจิตใจ และจุดประกายแห่งการสร้างสรรค์งานศิลปะให้กับตัวข้าพเจ้าเสมอมา

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้จะเป็นจุดหนึ่งที่ต้องการให้ทุกคนได้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตน้อยใหญ่ในธรรมชาติ การให้เกียรติ การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ข้าพเจ้าเชื่อว่าในทุกชีวิตที่กำเนิดมาแล้วแต่มีคุณค่าและมีความสำคัญในตัวเองแทบทั้งสิ้น เมื่อเราเรียนรู้ถึงคุณค่าในชีวิตรื่นๆ ข้าพเจ้าเชื่อว่ามันจะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีแก่ตัวเราเองตลอดไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ชลูด นิ่มเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. สาระน่ารู้ในศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์, 2531.

Jimmy Liow, ในใจไกลกว่าสายตา. แปลโดย ประทุมพร ตั้งกุลธวัช, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อินสปายร์, 2549.

ภาษาต่างประเทศ

Jackson Pollock. Painting 1950. [Online]. Accessed 21 March 2010. Available from <http://www.jacksonpollock.com/mist.html>

Lee Jang Sub. ComplexCity, Seoul @ Tent London'07. [Online]. Accessed 21 March 2010. Available from <http://www.leejangsub.com/>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ธีดารัตน์ บุญรักษ์
เกิด 12 ตุลาคม 2523 พิชณุโลก
ที่อยู่ 147 หมู่ 9 ต./อ. พรหมพิราม จ.พิษณุโลก 65150
โทรศัพท์ 08 1022 0799
อีเมลล์ theeda77@hotmail.com

การศึกษา

พ.ศ. 2541 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี พิชณุโลก
พ.ศ. 2547 ศิลปบัณฑิต สาขาภาพพิมพ์ คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2552 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาพพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการแสดงผลงาน

พ.ศ. 2553 การแสดงนิทรรศการแสดงผลงานวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2552 The “Iosif Iser” International Contemporary Engraving Biennial Exhibition, Romania
พ.ศ. 2551 นิทรรศการแสดงผลงาน “ศิลปกรรม ปดท. ครั้งที่ 23” หยุต...โลกร้อนเพื่ออนาคต
พ.ศ. 2550 การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 53
นิทรรศการแลกเปลี่ยนผลงานศิลปะภาพพิมพ์ไทย-ญี่ปุ่น “ก้าวข้าม”
การแสดงผลงานศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” บริษัทโตชิบา แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 19
2007 Guanlan International Print Biennial, China
พ.ศ. 2549 การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 52
พ.ศ. 2548 การแสดงผลงานศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” บริษัทโตชิบา แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 17

เกียรติประวัติ

พ.ศ. 2547ทุนส่งเสริมการศึกษาศึกษาการสร้างสรรค์ศิลปะ “มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์”
รางวัลสนับสนุนรางวัลที่ 2 โดยธนาคารกรุงไทย จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 50